

1809**ROZPORZĄDZENIE MINISTRA INFRASTRUKTURY¹⁾**

z dnia 6 października 2003 r.

w sprawie szczegółowych warunków i sposobu transportu zwierząt²⁾

Na podstawie art. 24 ust. 5 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2003 r. Nr 106, poz. 1002) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1**Przepisy ogólne**

§ 1. 1. Rozporządzenie określa:

1) szczegółowe warunki i sposób transportu:

- a) zwierząt jednokopytnych, bydła, owiec, kóz i trzody chlewnej, zwanych dalej „zwierzętami kopytnymi”,
 - b) drobiu, ptaków domowych i królików,
 - c) kotów i psów,
 - d) innych ssaków i ptaków,
 - e) innych zwierząt kręgowych i zwierząt bezkręgowych;
- 2) maksymalny czas transportu dla danego gatunku i przedziału wiekowego zwierząt, częstotliwość i czas trwania obowiązkowych postojów;
- 3) wzór planu trasy przewozu zwierząt;
- 4) szczegółowe wymagania, jakie powinny spełniać środki transportu przeznaczone do przewozu zwierząt;
- 5) sposób postępowania ze zwierzętami chorymi oraz padłymi;
- 6) zasady tworzenia i funkcjonowania punktów etapowych.

2. Przepisów rozporządzenia nie stosuje się do transportu:

- 1) o charakterze niezarobkowym;
- 2) pojedynczych zwierząt przewożonych pod opieką osoby fizycznej odpowiedzialnej za te zwierzęta;

- 3) zwierząt domowych towarzyszących w podróży właścicielowi;
- 4) jeżeli odległość od miejsca wysyłki zwierząt do miejsca przeznaczenia nie przekracza 50 km;
- 5) wykonywanego przez hodowców lub osoby zajmujące się chowem zwierząt przy użyciu własnych pojazdów lub innych pojazdów rolniczych w celu sezonowego wypasu związanego z warunkami geograficznymi.

§ 2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

- 1) środka transportu — oznacza to pojazd (zespół pojazdów) przeznaczony do poruszania się po drogach, pojazd szynowy, statek morski lub żegluga śródlądowej oraz statek powietrzny, a także kontener, przenośny boks lub pojemnik przeznaczony do przewozu zwierząt;
- 2) transporcie — oznacza to przewóz zwierząt za pomocą środka transportu łącznie z załadunkiem i wyładunkiem zwierząt;
- 3) nadawcy — oznacza to osobę powierzającą transport zwierząt z miejsca wysyłki do miejsca przeznaczenia;
- 4) miejscu wysyłki — oznacza to miejsce, w którym zwierzęta zostały po raz pierwszy załadowane do środka transportu, lub miejsce, w którym zwierzęta zostały wyładowane i miały zapewniony odpoczynek przez co najmniej 24 godziny, były pojone, karmione oraz w razie potrzeby badane i poddawane zabiegom lekarskim; miejscem wysyłki są również punkty skupu i punkty gromadzenia zwierząt, których:
 - a) odległość od pierwszego miejsca załadunku zwierząt nie przekracza 50 km,
 - b) odległość od pierwszego miejsca załadunku zwierząt przekracza 50 km, ale zwierzęta miały zapewniony odpoczynek przez co najmniej 6 godzin oraz były pojone i karmione przed załadunkiem;
- 5) punkcie etapowym — oznacza to miejsce, w którym zwierzętom zapewnia się odpoczynek, wodę i karmę podczas trwającej co najmniej 24 godziny przerwy w podróży;
- 6) punkcie transferowym — oznacza to miejsce, w którym transport jest przerwany w celu przeładowania zwierząt z jednego środka transportu do innego; punkt etapowy ani punkt transferowy nie są miejscem wysyłki;

¹⁾ Minister Infrastruktury kieruje działem administracji rządowej — transport, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 4 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Infrastruktury (Dz. U. Nr 32, poz. 302 oraz z 2003 r. Nr 19, poz. 165 i Nr 141, poz. 1359).

²⁾ Rozporządzenie transponuje postanowienia dyrektywy 91/628/EWG z dnia 19 listopada 1991 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i zmieniającej dyrektywy 90/425/EWG oraz 91/496/EWG (Dz. Urz. WE L 109 z 6.5.2000, str. 29, ze zmianą; Dz. Urz. WE L 310 z 28.11.2001, str. 19).

- 7) miejscu przeznaczenia — oznacza to miejsce, w którym zwierzęta są ostatecznie wyładowane ze środka transportu, niebędące punktem etapowym ani punktem transferowym;
- 8) podróży — oznacza to transport zwierząt z miejsca wysyłki do miejsca przeznaczenia;
- 9) okresie odpoczynku (obowiązkowym postoju) — oznacza to ciągłą przerwę w przebiegu podróży, podczas której zwierząt nie przewozi się za pomocą środków transportu;
- 10) przewoźniku — oznacza to osobę fizyczną lub prawną dokonującą zarobkowo transportu zwierząt w imieniu własnym lub w imieniu innej osoby albo dostarczającą środki transportu przystosowane do przewozu zwierząt;
- 11) konwojencie — oznacza to osobę posiadającą kwalifikacje, określone w przepisach w sprawie szczegółowych warunków i trybu potwierdzania kwalifikacji dla kierowców i konwojentów, opiekującą się zwierzętami i dozorującą zwierzęta w czasie transportu, odpowiedzialną za humanitarne postępowanie wobec zwierząt oraz wykonującą niezbędne czynności obsługowe zwierząt.

§ 3. 1. Przewoźnik i nadawca zwierząt odpowiadają za zorganizowanie transportu zwierząt w taki sposób, aby nie powodował zranienia albo zbędnego cierpienia żadnego zwierzęcia.

2. Nadawca jest obowiązany wyposażyć konwojenta zwierząt w szczegółowe pisemne instrukcje dotyczące dozoru zwierząt oraz opieki nad nimi w czasie transportu.

§ 4. Przewoźnik jest obowiązany użyć do przewozu zwierząt środków transportu:

- 1) odpowiednich dla danego gatunku i przedziału wiekowego zwierząt;
- 2) przystosowanych do bezpiecznego i humanitarnego przewozu zwierząt.

§ 5. 1. Wielkość powierzchni ładownej w środku transportu dla poszczególnych gatunków i przedziałów wiekowych zwierząt określa załącznik nr 1 do rozporządzenia.

2. Wielkość powierzchni ładownej dla zwierząt niewymienionych w załączniku nr 1 do rozporządzenia powinna być dostosowana do gatunku, wielkości, wagi i wieku zwierząt, przy odpowiednim zastosowaniu wielkości określonych w tym załączniku.

§ 6. 1. Przewoźnik może przyjąć zwierzęta do przewozu tylko wówczas, gdy:

- 1) został wyznaczony konwojent zwierząt, z zastrzeżeniem ust. 2;
- 2) lekarz weterynarii wydał:
 - a) świadectwo zdrowia zwierząt,

b) inne dokumenty identyfikacyjne, jeżeli odrębne przepisy tak stanowią,

c) orzeczenie, że zwierzęta nadają się do transportu, jeżeli nie jest wymagane świadectwo zdrowia zwierząt;

3) nadawca złożył pisemne oświadczenie, że zwierzęta zostały odpowiednio przygotowane do transportu.

2. Jeżeli przewoźnik lub nadawca nie wyznaczył konwojenta, przyjęcie zwierząt do przewozu jest dopuszczalne tylko wówczas, gdy zostanie spełniony jeden z niżej wymienionych warunków:

- 1) przewoźnik sam podejmie się sprawowania opieki nad zwierzętami oraz posiada niezbędne w tym celu kwalifikacje;
- 2) nadawca zapewnił obecność konwojenta w miejscach i na czas obowiązkowego postoju;
- 3) zwierzęta będą transportowane w bezpiecznych i odpowiednio wentylowanych kontenerach, zawierających paszę i wodę w ilości wystarczającej na czas dwukrotnie dłuższy niż przewidywany czas podróży, umieszczone w pojemnikach zabezpieczonych przed przewróceniem.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do transportu zwierząt drogą morską.

§ 7. W zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu warunki transportu zwierząt określają przepisy Prawa przewozowego.

Rozdział 2

Szczegółowe warunki i sposób transportu zwierząt kopytnych

§ 8. 1. Przewoźnik jest obowiązany przedłożyć powiatowemu lekarzowi weterynarii właściwemu dla miejsca wysyłki plan trasy, jeżeli podróż zwierząt kopytnych do państw członkowskich Unii Europejskiej, pomiędzy tymi państwami lub do państw trzecich będzie trwała wraz z postojami dłużej niż 8 godzin.

2. Wzór planu trasy stanowi załącznik nr 2 do rozporządzenia.

3. Powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla miejsca wysyłki:

- 1) zatwierdza plan trasy;
- 2) wpisuje do planu trasy numery świadectw zdrowia;
- 3) przekazuje informacje o transporcie zwierząt poprzez elektroniczny system informacji ANIMO, zgodnie z odrębnymi przepisami.

4. Plan trasy dołącza się do dokumentów towarzyszących przesyłce zwierząt podczas podróży.

§ 9. 1. Przewoźnik jest obowiązany wpisać do planu trasy czas i miejsca, w których zwierzęta były karmione oraz pojone.

2. Urzędowy lekarz weterynarii potwierdza w planie trasy (stemplem i podpisem) dokonanie kontroli weterynaryjnej w miejscach postoju, w punktach etapowych i transferowych oraz w punktach granicznych.

3. Po zakończeniu transportu przewoźnik powinien odesłać plan trasy do powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca wysyłki. Kopię planu trasy przewoźnik przechowuje przez okres 3 lat.

§ 10. 1. Środki transportu przeznaczone do przewozu zwierząt kopytnych powinny posiadać:

- 1) odpowiednią powierzchnię, umożliwiającą swobodne przyjęcie przez każde zwierzę pozycji stojącej lub leżącej, oraz w razie potrzeby ścianki działowe;
- 2) zadaszenie i ściany izolowane w celu zabezpieczenia zwierząt przed wpływami atmosferycznymi;
- 3) przestrzeń i wentylację odpowiednio do warunków transportu i gatunku zwierząt, zapewniające dostateczną wymianę powietrza nad stojącym zwierzęciem, bez utrudniania jego ruchów;
- 4) urządzenia umożliwiające pojenie i karmienie zwierząt.

2. Środki transportu, o których mowa w ust. 1, powinny być łatwe do czyszczenia i dezynfekcji, zabezpieczone przed wyciekaniem i wypadaniem na zewnątrz odchodów i ściółki, a także zapewniać dostęp do każdego zwierzęcia.

§ 11. 1. Zwierzęta kopytne powinny być przewożone z uwzględnieniem podziału gatunkowego.

2. Podczas transportu należy odseparować:

- 1) zwierzęta dorosłe od młodych, z wyjątkiem samic z nieodsadzonymi młodymi;
- 2) dorosłe niekastrowane samce od samic;
- 3) zwierzęta wykazujące agresję względem siebie;
- 4) dorosłe ogiery i knury.

3. Przepisów ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1, 2 oraz 4 nie stosuje się, jeżeli zwierzęta zostały wyhodowane w zgodnej grupie lub są do siebie przyzwyczajone.

§ 12. W środkach transportu, w których przewożone są zwierzęta kopytne, nie należy przewozić towarów, które mogą pogorszyć warunki transportu zwierząt.

§ 13. 1. Podłoga środka transportu przeznaczonego do przewozu zwierząt kopytnych powinna zapewniać przyczepność kończyn oraz umożliwiać utrzymanie higieny w czasie transportu. Otwory i perforacje w podłodze powinny być gładkie, aby nie powodowały zranienia zwierząt.

2. Podłogę pokrywa się ściółką w ilości zapewniającej wchłanianie odchodów zwierząt oraz wygodę i bezpieczeństwo zwierząt.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się, jeżeli odchody są regularnie usuwane.

§ 14. 1. Do załadunku i wyładunku zwierząt kopytnych należy używać odpowiednich urządzeń pomocniczych, takich jak mostki, rampy lub trapy, posiadających antypoślizgową podłogę oraz w razie potrzeby boczne zabezpieczenia.

2. Zwierzęta mogą być ładowane tylko do środków transportu uprzednio oczyszczonych i poddanych udokumentowanej dezynfekcji.

§ 15. 1. Na kontenerach, w których przewożone są zwierzęta kopytne, powinien znajdować się symbol wskazujący obecność żywych zwierząt oraz znak wskazujący pozycję pionową zwierząt.

2. Kontenery powinny być ustawiane w sposób umożliwiający przyjęcie przez zwierzęta naturalnej pozycji oraz zapewniający prawidłową wentylację. Podczas transportu i manipulowania kontenery nie powinny być narażone na gwałtowne wstrząsy.

3. Konstrukcja pojedynczych przegród lub boksów do przewozu zwierząt jednokopytnych powinna zabezpieczać zwierzęta przed wstrząsami.

§ 16. 1. W przypadku wiązania zwierząt kopytnych sznury i inne urządzenia przeznaczone do tego celu powinny:

- 1) posiadać wytrzymałość uniemożliwiającą zerwanie się zwierzęcia;
- 2) być skonstruowane w sposób zapobiegający uduszeniu lub zranieniu zwierzęcia;
- 3) zapewniać zwierzęciu przyjęcie naturalnej pozycji stojącej lub leżącej oraz dostęp do wody i paszy.

2. Zwierzęta kopytne nie mogą być wiązane za rogi ani za pomocą kótek nosowych.

3. Zwierzęta jednokopytne, z wyjątkiem nieoswojonych źrebiąt oraz zwierząt przewożonych w pojedynczych boksach, powinny mieć podczas transportu założone kantary.

§ 17. 1. Podczas transportu zwierzęta kopytne nie mogą być podnoszone za pomocą środków mechanicznych ani ciągnięte za głowę, rogi, kończyny, sierść lub ogon.

2. Zabrania się stosowania elektrycznych poganiaczy, z wyjątkiem przypadków, gdy jest to niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa ludzi lub zwierząt.

§ 18. Krowy w laktacji powinny być dojone 2 razy w ciągu doby. Odstęp pomiędzy dojeniami nie może przekraczać 15 godzin.

§ 19. Środek transportu drogowego użyty do przewozu zwierząt kopytnych powinien być wyposażony w:

- 1) urządzenia pomocnicze, o których mowa w § 14 ust. 1;
- 2) urządzenia do wiązania w przypadku transportu dużych zwierząt;
- 3) ścianki działowe wykonane ze sztywnego materiału w przypadku konieczności podziału pojazdu na mniejsze części.

§ 20. W transporcie zwierząt kopytnych kolejną:

- 1) wagony powinny być:
 - a) specjalnie przygotowane do przewozu zwierząt,
 - b) oznakowane symbolem wskazującym obecność żywych zwierząt, chyba że zwierzęta są transportowane w kontenerach;
- 2) jeżeli nie są dostępne wagony, o których mowa w pkt 1 lit. a, przewóz powinien odbywać się w wagonach krytych, przystosowanych do jazdy bez ograniczeń szybkości oraz zaopatrzonych w wystarczająco duże otwory wentylacyjne albo posiadających system wentylacyjny, efektywny także przy małych szybkościach;
- 3) wewnętrzne ściany wagonów powinny być wykonane z drewna lub innego odpowiedniego gładkiego materiału oraz posiadać kółka lub drążki na odpowiedniej wysokości, do których zwierzęta w razie potrzeby mogą być przymocowane;
- 4) zwierzęta jednokopytne powinny być uwiązane po jednej stronie wagonu albo przodem do siebie, jeżeli nie są transportowane w pojedynczych bokсах, z tym że źrebięta i konie nieoswojone nie powinny być wiązane;
- 5) duże zwierzęta powinny być załadowane w taki sposób, aby umożliwić osobie obsługującej poruszanie się pomiędzy nimi;
- 6) w przypadkach, o których mowa w § 11 ust. 1 i 2, zwierzęta separuje się poprzez ich uwiązanie w oddzielnych częściach wagonu lub wykorzystując ścianki działowe;
- 7) podczas formowania składu pociągu oraz podczas manewrowania należy unikać szarpnięć wagonów, w których znajdują się zwierzęta.

§ 21. 1. W transporcie zwierząt kopytnych drogą wodną:

- 1) wyposażenie statku służące do transportu zwierząt powinno uniemożliwiać powstawanie urazów lub zranienie zwierząt;
- 2) zwierzęta powinny być uwiązane lub umieszczone w odpowiednich zagrodach lub kontenerach;
- 3) zwierzęta mogą być przewożone na otwartych pokładach tylko w kontenerach lub innych urządze-

niach zatwierdzonych przez urzędowego lekarza weterynarii, zabezpieczonych przed przemieszczaniem się i wpływami atmosferycznymi;

- 4) statek przed wypłynięciem powinien zostać zaopatrzony w wystarczającą na czas podróży ilość karmy oraz wody zdatnej do picia, jeżeli nie jest wyposażony w urządzenia do jej produkowania;
- 5) należy zapewnić odpowiednie przejścia między zagrodami, kontenerami oraz pojazdami, w których przetrzymywane są zwierzęta, a także odpowiednie oświetlenie umożliwiające dogłębne oglądanie zwierząt;
- 6) pomieszczenia, w których przewożone są zwierzęta, powinny posiadać drenaż;
- 7) na statkach powinny być zapewnione pomieszczenia w celu izolowania zwierząt chorych, środki do udzielenia im pomocy lekarskiej oraz sprzęt do uboju „z konieczności”.

2. W transporcie zwierząt kopytnych w środkach transportu drogowego przewożonych na statkach:

- 1) naczepa lub przyczepa ze zwierzętami powinna być odpowiednio przymocowana do samego pojazdu, a pojazd oraz naczepa lub przyczepa powinny być wyposażone w urządzenia mocujące do stałego elementu statku;
- 2) naczepa lub przyczepa ze zwierzętami powinna posiadać wentylację dostosowaną do ograniczonego przepływu powietrza w zamkniętej ładowni statku;
- 3) na zadaszonym pokładzie statku pojazd powinien zostać umieszczony w pobliżu otworu wlotowego świeżego powietrza;
- 4) powinien być zapewniony bezpośredni dostęp do zwierząt.

3. W transporcie zwierząt kopytnych środkami transportu drogowego lub w wagonach kolejowych przewożonych na promach oraz podobnych statkach nie stosuje się przepisów ust. 1 pkt 1—3.

§ 22. W transporcie lotniczym zwierząt kopytnych:

- 1) zwierzęta powinny być przewożone w kontenerach, zagrodach lub przegrodach (klatkach) odpowiednich dla poszczególnych gatunków, z uwzględnieniem wymagań określonych przez Międzynarodowe Zrzeszenie Przewoźników Lotniczych (IATA), ogłaszanych zgodnie z ustawą z dnia 3 lipca 2002 r. — Prawo lotnicze (Dz. U. Nr 130, poz. 1112);
- 2) zwierzęta powinny być zabezpieczone przed działaniem wysokich lub niskich temperatur oraz gwałtownymi wahaniami ciśnienia atmosferycznego;
- 3) na pokładzie samolotu przeznaczonego do przewozu towarów powinny znajdować się narzędzia do uboju „z konieczności”.

Rozdział 3

**Szczegółowe warunki i sposób transportu
innych zwierząt**

§ 23. 1. Do transportu drobiu, ptaków domowych i królików stosuje się odpowiednio przepisy § 10—13, § 14 ust. 2, § 15 ust. 1 i 2, § 20 pkt 1—3 i 7, § 21 ust. 1 pkt 1—6 oraz § 22.

2. Drób, ptaki domowe oraz króliki powinny mieć dostęp do wody i paszy w wystarczających ilościach, z wyjątkiem:

- 1) podróży trwającej krócej niż 12 godzin;
- 2) podróży piskląt trwającej krócej niż 24 godziny, pod warunkiem że zakończy się ona w ciągu 72 godzin po wylęgu.

§ 24. 1. Do transportu kotów i psów stosuje się odpowiednio przepisy § 10—13, § 14 ust. 2, § 15 ust. 1 i 2, § 19 pkt 2 i 3, § 20 pkt 1—3, 6 i 7, § 21 i 22.

2. Samice w rui oddziela się od samców.

3. Psy i koty podczas transportu powinny być karmione zgodnie z pisemnymi instrukcjami, z tym że:

- 1) odstępy w karmieniu nie mogą przekraczać 24 godzin;
- 2) odstępy w pojeniu nie mogą przekraczać 12 godzin.

§ 25. 1. Do transportu ptaków i ssaków niewymienionych w § 1 ust. 1 pkt 1 lit. a—c, zwanych dalej „ptakami i ssakami”, stosuje się odpowiednio przepisy § 10, 12—14, 15 ust. 1 i 2, § 17, 19, 20 pkt 1—3 i 7 oraz § 21 i 22.

2. Środki uspokajające mogą być podawane ptakom i ssakom jedynie w wyjątkowych okolicznościach i tylko pod bezpośrednim nadzorem lekarza weterynarii. Szczegółowa informacja o podaniu tych środków powinna być zamieszczona w dokumentach towarzyszących zwierzęciu do miejsca przeznaczenia.

3. Wejście do środka transportu przewożącego ptaki lub ssaki powinno być opatrzone informacją o rodzaju lub gatunku umieszczonych w nim zwierząt oraz zawierać odpowiednie ostrzeżenie, takie jak: „zwierzęta dzikie”, „zwierzęta bojaźliwe”, „zwierzęta niebezpieczne”.

4. Ptakom i ssakom zapewnia się opiekę zgodną z instrukcjami zamieszczonymi w dokumentach towarzyszących.

5. Przed załadunkiem ptaków lub ssaków powinien być zapewniony odpowiedni czas na przygotowanie zwierząt do wysyłki, w trakcie którego, w razie potrzeby, będą one stopniowo umieszczane w kontenerach.

6. Ptaki i ssaki nie powinny być umieszczane w pobliżu żywności ani w miejscach, do których mają dostęp osoby nieupoważnione.

7. Ptaków i ssaków należących do różnych gatunków nie umieszcza się w tym samym kontenerze.

8. Ptaków lub ssaków należących do tego samego gatunku nie umieszcza się w jednym kontenerze, jeżeli zwierzęta te są do siebie nastawione wrogo.

9. W ścianach kontenerów zapewnia się dodatkową wentylację w postaci otworów w ścianach, o wielkości zapobiegającej kontaktowi ptaków lub ssaków z osobami manipulującymi kontenerami oraz zranieniu zwierząt.

10. Do ścian, sklepień i podstaw kontenerów przewożących ptaki lub ssaki powinny być przymocowane konstrukcyjnie elementy uniemożliwiające bezpośrednie zestawianie kontenerów i zapewniające swobodny dopływ powietrza.

§ 26. Ptaki podczas transportu powinny być trzymane w półmroku.

§ 27. Zwierzęta jeleniowate nie powinny być przewożone w czasie wzrostu poroża.

§ 28. Kontenery, w których są przewożone ssaki morskie, nie powinny być zestawiane na siebie. Stałą opiekę nad tymi zwierzętami podczas transportu powinien sprawować konwojent posiadający odpowiednie kwalifikacje.

§ 29. 1. Inne zwierzęta kręgowce oraz zwierzęta bezkręgowce powinny być transportowane w kontenerach zapewniających bezpieczeństwo, odpowiednią przestrzeń i warunki, a w szczególności: wentylację, temperaturę, zaopatrzenie w wodę i tlen — właściwe dla transportowanych gatunków zwierząt.

2. Transport drogą lotniczą zwierząt, o których mowa w ust. 1, powinien odbywać się z uwzględnieniem wymagań określonych w § 22 pkt 1.

§ 30. 1. Zwierzęta objęte Konwencją o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem, sporządzoną w Waszyngtonie dnia 3 marca 1973 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 27, poz. 112 oraz z 2000 r. Nr 66, poz. 802), powinny być transportowane zgodnie z postanowieniami tej konwencji.

2. Transport drogą lotniczą zwierząt, o których mowa w ust. 1, powinien odbywać się z uwzględnieniem wymagań określonych w § 22 pkt 1.

Rozdział 4

**Maksymalny czas podróży zwierząt kopytnych,
częstotliwość i czas trwania obowiązkowych
postojów (przerw w podróży)**

§ 31. 1. Czas podróży zwierząt kopytnych środkami transportu drogowego, kolejowego i drogą wodną nie powinien przekraczać 8 godzin.

2. Czas, o którym mowa w ust. 1, może być wydłużony, jeżeli zostały spełnione następujące warunki:

- 1) środek transportu jest wyposażony w:
 - a) system wentylacyjny, który daje możliwość utrzymania temperatury wewnętrznej niezależnie od temperatury zewnętrznej,
 - b) przenośne panele umożliwiające podział na zagrody,
 - c) przyłącza do dostarczania wody w czasie postojów;
- 2) na podłodze środka transportu znajduje się dostateczna ilość ściółki;
- 3) konwojent przewozi wystarczającą ilość paszy na czas transportu;
- 4) zapewniono bezpośredni dostęp do zwierząt.

3. Jeżeli czas podróży w transporcie drogowym zwierząt kopytnych będzie przekraczał 8 godzin, powinny zostać spełnione dodatkowe wymagania określone w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

4. Jeżeli czas podróży w transporcie drogowym zwierząt kopytnych będzie przekraczał 8 godzin, powinny zostać spełnione dodatkowe wymagania dotyczące środków transportu drogowego, określone w rozporządzeniu nr 411/98/WE z dnia 16 lutego 1998 r. w sprawie dodatkowych norm ochrony zwierząt obowiązujących w pojazdach drogowych, używanych do przewozu zwierząt w czasie dłuższym niż osiem godzin (Dz. Urz. WE L 52 z 21.2.1998, str. 8).

§ 32. Jeżeli środek transportu drogowego spełnia dodatkowe wymagania, obowiązuje następujący maksymalny czas podróży zwierząt kopytnych, częstotliwość ich karmienia i pojenia oraz częstotliwość i czas trwania obowiązkowych postojów (przerw w podróży):

- 1) nieodsadzone cielęta, jagnięta, koźleta i źrebięta będące na diecie mlecznej oraz nieodsadzone prosięta po 9 godzinach transportu powinny mieć zapewnioną co najmniej godzinną przerwę na pobranie wody i karmy, po upływie której mogą być transportowane kolejne 9 godzin;
- 2) świnię mogą podróżować maksymalnie 24 godziny, jeśli środki transportu, w których przewozi się trzodę chlewną, są wyposażone w zbiorniki wody o wystarczającej pojemności, tak aby świnię mogły pić wodę w czasie transportu;
- 3) zwierzęta jednokopytne, z wyjątkiem „koniowatych zarejestrowanych”, w rozumieniu ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz. U. z 2002 r. Nr 207, poz. 1762), mogą być przewożone maksymalnie 24 godziny, muszą jednak co 8 godzin dostawać wodę i karmę;
- 4) pozostałe zwierzęta kopytne po 14 godzinach transportu powinny mieć zapewnioną co najmniej godzinną przerwę na pobranie wody i karmy, po upływie której mogą być transportowane kolejne 14 godzin.

§ 33. Przepisy § 31, z wyjątkiem przepisów o obowiązkowych postojach (przerwach w podróży), stosuje się do transportu kolejowego zwierząt kopytnych.

§ 34. 1. Przepisy § 31, z wyjątkiem przepisów o maksymalnym czasie podróży i obowiązkowych postojach, stosuje się do transportu zwierząt kopytnych drogą wodną.

2. Jeżeli w transporcie morskim liniami regularnymi, łączącymi bezpośrednio dwa porty Rzeczypospolitej Polskiej, porty lub port Rzeczypospolitej Polskiej z portem Unii Europejskiej, zwierzęta kopytne są przewożone bez wyładunku w pojazdach załadowanych na statek, to powinny mieć zapewniony 12-godzinny odpoczynek po wyładunku w porcie docelowym lub w najbliższej okolicy portu, chyba że czas podróży morskiej nie jest dłuższy niż ustalony jako maksymalny w § 31 albo 32.

§ 35. 1. Maksymalny czas podróży zwierząt kopytnych może być przedłużony, jeżeli transport do miejsca przeznaczenia zakończy się w ciągu kolejnych 2 godzin.

2. Po upływie czasu podróży zwierzęta kopytne powinny być wyładowane, napojone i nakarmione oraz mieć zapewniony okres odpoczynku nie krótszy niż 24 godziny.

Rozdział 5

Sposób postępowania ze zwierzętami, które zachorowały lub padły w czasie transportu

§ 36. 1. W razie ujawnienia choroby, zranienia albo padnięcia transportowanego zwierzęcia, konwojent zwierząt niezwłocznie zawiadamia o tym przewoźnika.

2. Przewoźnik niezwłocznie zawiadamia lekarza weterynarii, którego siedziba znajduje się najbliżej miejsca, w którym zatrzymał się lub może zatrzymać się środek transportu.

3. Zwierzęta, które zachorują albo zostaną zranione podczas transportu, powinny otrzymać niezwłocznie pierwszą pomoc. Lekarz weterynarii podejmuje decyzję o poddaniu chorych zwierząt właściwemu leczeniu weterynaryjnemu albo ubojowi „z konieczności” w sposób, który nie spowoduje niepotrzebnego cierpienia zwierząt.

4. Lekarz weterynarii określa, zgodnie z odrębnymi przepisami, sposób postępowania ze zwierzętami padłymi w czasie transportu.

Rozdział 6

Zasady tworzenia i funkcjonowania punktów etapowych

§ 37. 1. W celu zapewnienia zwierzętom odpoczynku po upływie maksymalnego czasu podróży, przewoźnicy powinni korzystać z punktów etapowych.

2. Utworzenie i prowadzenie punktu etapowego lub innego miejsca odpoczynku zwierząt wymaga spełnienia warunków weterynaryjnych określonych w przepisach dotyczących zdrowia zwierząt.

3. Utworzenie i prowadzenie punktu etapowego przeznaczonego do przetrzymywania zwierząt kopytnych wymaga dodatkowo spełnienia warunków określonych w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

4. Miejsca gromadzenia zwierząt, w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 1999 r. Nr 66, poz. 752, z późn. zm.³⁾), mogą być zatwierdzone przez powiatowego lekarza weterynarii jako punkty etapowe, jeżeli:

- 1) spełniają wymagania określone w załączniku nr 4 do rozporządzenia;
- 2) pomieszczenia tych miejsc będą w danym okresie czasu wykorzystywane wyłącznie w tym celu;
- 3) nie będą wykorzystywane jednocześnie jako punkty skupu zwierząt kopytnych.

5. Warunki utworzenia i działania punktów etapowych przeznaczonych do przetrzymywania zwierząt

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 29, poz. 320, Nr 123, poz. 1350 i Nr 129, poz. 1438, z 2002 r. Nr 112, poz. 976 oraz z 2003 r. Nr 52, poz. 450, Nr 122, poz. 1144 i Nr 165, poz. 1590.

kopytnych oraz warunki zatwierdzania przez powiatowego lekarza weterynarii miejsc gromadzenia zwierząt jako punktów etapowych określają przepisy rozporządzenia nr 1255/97/EWG z dnia 25 czerwca 1997 r. dotyczącego kryteriów wspólnotowych dla punktów etapowych oraz zmieniającego plan trasy określony w załączniku do dyrektywy 91/628/EWG (Dz. Urz. WE L 174 z 2.7.1997, str. 1)⁴⁾.

Rozdział 7

Przepisy końcowe

§ 38. Przepisy § 31 ust. 3, § 37 ust. 3 i 4 oraz załączników nr 3 i 4 do rozporządzenia tracą moc z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej.

§ 39. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 7 dni od dnia ogłoszenia, z tym że przepisy § 31 ust. 4 oraz § 37 ust. 5 wchodzi w życie z dniem przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej.⁵⁾

Minister Infrastruktury: w z. A. Piłat

⁴⁾ Ze zmianą Dz. Urz. UE L 151 z 19.6.2003, str. 21.

⁵⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 30 czerwca 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad i warunków transportu zwierząt (Dz. U. Nr 86, poz. 552), które na podstawie art. 6 ustawy z dnia 6 czerwca 2002 r. o zmianie ustawy o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 135, poz. 1141) utraciło moc z dniem 29 września 2003 r.

Załączniki do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 6 października 2003 r. (poz. 1809)

Załącznik nr 1

WIELKOŚĆ POWIERZCHNI ŁADOWEJ W ŚRODKU TRANSPORTU DLA POSZCZEGÓLNYCH GATUNKÓW I PRZEDZIAŁÓW WIEKOWYCH ZWIERZĄT

A. Zwierzęta koniowate

Transport kolejowy

Doroste konie	1,75 m ² (0,7 x 2,5 m) ^{*)}
Młode konie (6—24 miesięcy) (dla podróży do 48 godzin)	1,2 m ² (0,6 x 2 m)
Młode konie (6—24 miesięcy) (dla podróży ponad 48 godzin)	2,4 m ² (1,2 x 2 m)
Kucyki (poniżej 144 cm)	1 m ² (0,6 x 1,8 m)
Żrebięta (0—6 miesięcy)	1,4 m ² (1 x 1,4 m)

^{*)} Standardowa szerokość wagonu do wykorzystania to 2,6 do 2,7 m.

Podczas długich podróży żrebiętom i młodym koniom zapewnia się możliwość leżenia.

Te dane liczbowe mogą różnić się maksymalnie o 10 % w odniesieniu do dorosłych koni i kucyków oraz o 20 % w odniesieniu do młodych koni oraz żrebiąt, w zależności nie tylko od masy oraz rozmiarów, ale także od warunków fizycznych, warunków meteorologicznych oraz przewidywanego czasu podróży.

Transport drogowy

Doroŝte konie	1,75 m ² (0,7 x 2,5 m) ^{*)}
Młode konie (6—24 mieŝięcy) (dla podróży do 48 godzin)	1,2 m ² (0,6 x 2 m)
Młode konie (6—24 mieŝięcy) (dla podróży ponad 48 godzin)	2,4 m ² (1,2 x 2 m)
Kucyki (poniżej 144 cm)	1 m ² (0,6 x 1,8 m)
Żrebięta (0—6 mieŝięcy)	1,4 m ² (1 x 1,4 m)

Podczas długich podróży żrebiętom i młodym koniom zapewnia się możliwość leżenia.

^{*)} Te dane liczbowe mogą różnić się maksymalnie o 10 % w odniesieniu do dorosłych koni i kucyków oraz o 20 % w odniesieniu do młodych koni oraz żrebięta, w zależności nie tylko od masy oraz rozmiarów, ale także od warunków fizycznych, warunków meteorologicznych oraz przewidywanego czasu podróży.

Transport drogą powietrzną

Gęstość załadunku koni w stosunku do powierzchni

do 100 kg	0,42 m ²
100—200 kg	0,66 m ²
200—300 kg	0,87 m ²
300—400 kg	1,04 m ²
400—500 kg	1,19 m ²
500—600 kg	1,34 m ²
600—700 kg	1,51 m ²
700—800 kg	1,73 m ²

Transport drogą morską i śródlądową

Waga żywa w kg	Powierzchnia w m ² /zwierzę
200/300	0,90/1,175
300/400	1,175/1,45
400/500	1,45/1,725
500/600	1,725/2
600/700	2/2,25

B. Zwierzęta różnych gatunków bydła**Transport kolejowy**

Kategoria	Przybliżona waga w kg	Powierzchnia w m ² /zwierzę
Małe cielęta	55	0,30 do 0,40
Cielęta średnie	110	0,40 do 0,70
Duże cielęta	200	0,70 do 0,95
Średniej wielkości bydło	325	0,95 do 1,30
Duże bydło	550	1,30 do 1,60
Bardzo duże bydło	powyżej 700	powyżej 1,60

Te dane liczbowe mogą różnić się w zależności nie tylko od masy oraz rozmiarów zwierzęcia, ale także od ich warunków fizycznych, warunków meteorologicznych w czasie transportu oraz przewidywanego czasu podróży.

Transport drogowy

Kategoria	Przybliżona waga w kg	Powierzchnia w m ² /zwierzę
Małe cielęta	50	0,30 do 0,40
Cielęta średnie	110	0,40 do 0,70
Duże cielęta	200	0,70 do 0,95
Średniej wielkości bydło	325	0,95 do 1,30
Duże bydło	550	1,30 do 1,60
Bardzo duże bydło	powyżej 700	powyżej 1,60

Te dane liczbowe mogą różnić się w zależności nie tylko od masy oraz rozmiarów zwierzęcia, ale także od ich warunków fizycznych, warunków meteorologicznych oraz przewidywanego czasu podróży.

Transport drogą powietrzną

Kategoria	Przybliżona waga w kg	Powierzchnia w m ² /zwierzę
Cielęta	50 70	0,23 0,28
Bydło	300 500	0,84 1,27

Transport drogą morską i śródlądową

Waga żywa w kg	Powierzchnia w m ² /zwierzę
200/300	0,81/1,0575
300/400	1,0575/1,305
400/500	1,305/1,5525
500/600	1,5525/1,8
600/700	1,8/2,025

Zwierzętom w ciąży zapewnia się 10 % więcej przestrzeni.

C. Owce i kozy**Transport kolejowy**

Kategoria	Waga w kg	Powierzchnia w m ² /zwierzę
Ostrzyżone owce	do 55 powyżej 55	od 0,20 do 0,30 powyżej 0,30
Nieostrzyżone owce	do 55 powyżej 55	od 0,30 do 0,40 powyżej 0,40
Owce w zaawansowanej ciąży	do 55 powyżej 55	od 0,40 do 0,50 powyżej 0,50
Kozy	do 35 od 35 do 55 powyżej 55	od 0,20 do 0,30 od 0,30 do 0,40 od 0,40 do 0,75
Kozy w zaawansowanej ciąży	do 55 powyżej 55	od 0,40 do 0,50 powyżej 0,50

Powierzchnia określona w tabeli może różnić się zależnie od rasy, wielkości, kondycji fizycznej oraz długości rury, jak również od warunków meteorologicznych oraz czasu trwania podróży.

Transport drogowy

Kategoria	Waga w kg	Powierzchnia w m ² /zwierzę
Ostrzyżone owce oraz jagnięta o masie 26 kg lub większej	do 55 powyżej 55	od 0,20 do 0,30 powyżej 0,30
Nieostrzyżone owce	do 55 powyżej 55	od 0,30 do 0,40 powyżej 0,40
Owce w zaawansowanej ciąży	do 55 powyżej 55	od 0,40 do 0,50 powyżej 0,50
Kozy	do 35 od 35 do 55 powyżej 55	od 0,20 do 0,30 od 0,30 do 0,40 od 0,40 do 0,75
Kozy w zaawansowanej ciąży	do 55 powyżej 55	od 0,40 do 0,50 powyżej 0,50

Powierzchnia określona w tabeli może różnić się zależnie od rasy, wielkości, kondycji fizycznej oraz długości rury, jak również od warunków meteorologicznych oraz czasu trwania podróży, np. dla małych jagnięt może być przewidziana powierzchnia poniżej 0,2 m².

Transport drogą powietrzną

Gęstość załadunku dla owiec i kóz w stosunku do powierzchni:

Średnia waga w kg	Powierzchnia na owcę/kozę (w m ²)
25	0,20
50	0,30
75	0,40

Transport drogą morską i śródlądową

Waga żywa w kg	Powierzchnia w m ² /zwierzę
20/30	0,24/0,265
30/40	0,265/0,29
40/50	0,29/0,315
50/60	0,315/0,34
60/70	0,34/0,39

D. Świnie**Transport kolejowy i drogowy**

Wszystkie świnie muszą przynajmniej mieć możliwość leżenia oraz stania w ich naturalnej pozycji.

W celu spełnienia tych minimalnych wymagań gęstość załadunku dla świń o wadze około 100 kg nie powinna przekraczać 235 kg/m².

Rasa, wielkość oraz warunki fizyczne mogą wskazywać, że wymagana minimalna powierzchnia, podana powyżej, powinna zostać powiększona. Maksymalny wzrost o 20 % może także być wymagany w zależności od warunków meteorologicznych oraz czasu trwania podróży.

Transport drogą powietrzną

Gęstość załadunku powinna być względnie wysoka, aby uniemożliwić zranienia przy starcie i lądowaniu oraz przy występowaniu turbulencji, jednakże wszystkie zwierzęta powinny mieć możliwość położenia się. Klimat, całkowity czas podróży oraz godzina przybycia na miejsce powinny być wzięte pod uwagę przy decydowaniu o gęstości załadunku.

Średnia waga w kg	Powierzchnia w m ² /świnie
15	0,13
25	0,15
50	0,35
100	0,51

Transport drogą morską i śródlądową

Waga żywa w kg	Powierzchnia w m ² /zwierzę
10 lub mniej	0,20
20	0,28
45	0,37
70	0,60
100	0,85
140	0,95
180	1,10
270	1,50

E. Drób

Gęstość załadunku mająca zastosowanie dla transportu drobiu w kontenerach

Kategoria	Przestrzeń
Kurczęta jednodniowe	21—25 cm ² /kurczę
Drób ważący mniej niż 1,6 kg	od 180 do 200 cm ² /kg
Drób ważący 1,6 kg i więcej, ale mniej niż 3 kg	160 cm ² /kg
Drób ważący 3 kg i więcej, ale mniej niż 5 kg	115 cm ² /kg
Drób ważący 5 kg i więcej	105 cm ² /kg

Wartości te mogą się różnić w zależności nie tylko od wagi i wielkości ptaków, ale także od ich kondycji fizycznej, warunków meteorologicznych oraz przewidywanego czasu podróży.

Załącznik nr 2

WZÓR

PLAN TRASY

(1) TRANSPORTUJĄCY (nazwisko, adres, nazwa handlowa) PODPIS TRANSPORTUJĄCEGO	(2) ŚRODKI TRANSPORTU NR REJESTRACYJNY LUB IDENTYFIKACYJNY	(4) PLAN PODRÓŻY PRZEWIDYWANY CZAS PODRÓŻY	(a)	(6) PIECZĘĆ LEKARZA WETERYNARII MIEJSCA WYSYLKI	(a)	(9) NAZWISKO OSOBY ODPOWIEDZIALNEJ ZA TRANSPORT PODCZAS PODRÓŻY	(a)	(11) PLANOWANE PUNKTY ETAPOWE LUB TRANSFEROWE	(a)	(13) MIEJSCE I ADRES	(a)	(14) DATA I GODZINA	(a)	(15) DŁUGOŚĆ POSTOJU	(a)	(16) POWÓD	(a)	(17) MIEJSCE I ADRES	(a)	(18) DATA I GODZINA	(a)	(19) (a) Do wypełnienia przez transportującego przed wysyłką (b) Do wypełnienia przez właściwego lekarza weterynarii (c) Do wypełnienia przez transportującego podczas podróży (d) Do wypełnienia przez właściwe władze punktu wyjścia lub zatwierdzonego punktu przekroczenia (e) Do wypełnienia przez transportującego po podróży	(a)	(20) PODPIS OSOBY ODPOWIEDZIALNEJ ZA TRANSPORT PODCZAS PODRÓŻY	(e)	(21) Data i godzina przybycia do miejsca przeznaczenia	(e)	(22) UWAGI:	(b lub e)
--	---	---	-----	---	-----	--	-----	---	-----	----------------------	-----	---------------------	-----	-------------------------	-----	------------	-----	-------------------------	-----	------------------------	-----	--	-----	---	-----	--	-----	-------------	-----------

Załącznik nr 3

**WYMAGANIA, KTÓRE MUSZĄ BYĆ SPEŁNIONE W ŚRODKACH TRANSPORTU DROGOWEGO,
PRZEZNACZONEGO DO PRZEWOZU ZWIERZĄT KOPYTNYCH, JEŻELI CZAS PODRÓŻY
PRZEKRACZA 8 GODZIN****1. Ściółka**

Zwierzęta muszą być zaopatrzone w wystarczającą ilość ściółki, która:

- a) gwarantuje zwierzętom komfort, a jej ilość jest uzależniona od gatunku i ilości transportowanych zwierząt, czasu podróży oraz pogody,
- b) zapewnia wystarczające wchłanianie i rozproszenie moczu i kału zwierząt.

2. Pasza

Jeżeli zwierzęta muszą być karmione w czasie podróży, to powinny być stosowane następujące zalecenia:

- a) używany do podróży pojazd musi przewozić wystarczającą ilość odpowiedniej paszy, zależną od wymagań pokarmowych przewożonych zwierząt, w czasie danej podróży,
- b) w czasie podróży pasze muszą być zabezpieczone przed złą pogodą oraz przed zanieczyszczeniami, takimi jak kurz, paliwo i wydalone gazy spalinowe, a także przed zanieczyszczeniem moczem i kałem zwierząt,
- c) w przypadkach kiedy wymagane jest specjalne wyposażenie (koryta, pojemniki lub wszelkie inne odpowiednie przedmioty służące do zadawania paszy) używane do karmienia zwierząt — powinno ono być przewożone w pojeździe, nadawać się do tego celu, zostać oczyszczone przed i po jego użyciu oraz odkażane po każdej podróży,
- d) jeżeli do karmienia jest używane opisane powyżej wyposażenie, to musi być ono tak zaprojektowane, aby nie raniło zwierząt, a także musi być wyposażone w uchwyty do przymocowania do pewnych części pojazdu, aby zapobiec jego przewróceniu; w czasie ruchu pojazdu, kiedy wyposażenie to nie jest używane, musi ono być przechowywane w pomieszczeniu pojazdu odseparowanym od zwierząt.

3. Dostęp

Pojazdy używane do transportu muszą być wyposażone tak, aby w każdej chwili był możliwy bezpośredni dostęp do wszystkich transportowanych zwierząt, umożliwiając w ten sposób ich inspekcję, zapewnienie im odpowiedniej opieki, w szczególności ich karmienie i pojenie.

4. Wentylacja

Pojazd musi być wyposażony w odpowiedni system wentylacyjny dla zapewnienia cały czas dobra

transportowanych zwierząt. W szczególności należy wziąć pod uwagę następujące kryteria:

- planowaną podróż i czas jej trwania,
- budowę używanego pojazdu (zamknięty lub otwarty),
- temperaturę wewnątrz pojazdu i temperaturę zewnętrzną wynikającą ze zmiennych warunków atmosferycznych, które mogą wystąpić podczas planowanej podróży,
- specyficzne potrzeby fizjologiczne różnych gatunków i rodzajów transportowanych zwierząt,
- gęstość ładunku oraz przestrzeń ponad powierzchnią dostępną dla zwierząt.

System musi być także zaprojektowany w taki sposób, że:

- może być używany zawsze, kiedy zwierzęta znajdują się w pojeździe, czy to w czasie postoju, czy też w czasie jego poruszania się,
- zapewnia sprawny obieg czystego powietrza.

W tym celu przewoźnicy muszą zapewnić:

- wymuszony system wentylacyjny lub
- system wentylacyjny, który zapewnia, że w pojeździe może być utrzymywany zakres temperatur od 5 °C do 30 °C, dla wszystkich zwierząt, z tolerancją +5 °C w zależności od temperatury panującej na zewnątrz pojazdu; system ten musi być wyposażony w odpowiednie urządzenia do jego monitorowania.

Możliwość wyboru pomiędzy dwoma tymi systemami nie może naruszać zasady wolnego poruszania się zwierząt.

5. Przegrody

- a) pojazd musi być wyposażony w przegrody umożliwiające tworzenie oddzielnych przedziałów,
- b) przegrody te muszą być tak skonstruowane, że można ustawiać je w zmiennych pozycjach, umożliwiając tworzenie różnej wielkości przedziałów, w zależności od rodzaju, wielkości i ilości przewożonych zwierząt.

6. Zaopatrzenie w wodę

- a) pojazd musi być wyposażony w złącze do dostarczenia wody w czasie postojów,
- b) pojazd musi być wyposażony w umocowane na stałe lub przenośne urządzenia do pojenia zwierząt znajdujących się w pojeździe, odpowiednie

dla różnych gatunków zwierząt, np. koryta, miski lub smoczki; urządzenia te muszą być skonstruowane w taki sposób, aby zwierzęta nie ranily się,

- c) z zastrzeżeniem lit. a i b, pojazdy transportujące trzodę chlewną, w zależności od swojej pojemności, ilości transportowanych zwierząt i planowanych postojów w czasie podróży, powinny być wyposażone w jeden lub więcej zbiorników wody, o wystarczającej pojemności, tak aby zwierzęta mogły pić wodę w czasie podróży; takie zbiorniki wody muszą być skonstruowane w taki sposób,

aby mogły one być opróżniane i czyszczone po każdej podróży oraz być wyposażone w system pozwalający na kontrolę poziomu wody, aby umożliwić jej uzupełnianie w dogodnym momencie w czasie samej podróży; muszą one być dołączone do wyposażenia służącego do picia wody przez zwierzęta znajdujące się w przedziałach i utrzymywane w sprawności, aby trzoda chlewna miała cały czas dostęp do wody; dodatkowo, równoległe z systemem wspomnianym powyżej, może być używany system do zraszania świń w celu ich nawilżania.

Załącznik nr 4

WYMAGANIA DLA PUNKTÓW ETAPOWYCH

A. Środki higieny i sanitarne

1. Każdy punkt etapowy musi:

- a) posiadać odpowiedni sprzęt do czyszczenia i dezynfekcji wszystkich budynków, pomieszczeń, wyposażenia i pojazdów,
- b) być zbudowany z materiałów łatwych do czyszczenia i dezynfekcji,
- c) być oczyszczony i dezynfekowany przed i po każdym jego użyciu, zgodnie z wymaganiami urzędu lekarza weterynarii.

2. Osoba odpowiedzialna za punkt etapowy powinna zapewnić czysty sprzęt i odzież ochronną, do użytku wyłącznie przez osoby wchodzące na teren punktu etapowego, oraz sprzęt i wyposażenie do czyszczenia i dezynfekcji tych przedmiotów.

3. Ściółka powinna być usuwana po każdym zabranii partii zwierząt z pomieszczeń punktu, a po przeprowadzeniu czynności czyszczenia i dezynfekcji, o których mowa w pkt 1 lit. c, powinno się wyłożyć świeżą ściółkę.

4. Punkty etapowe powinny być całkowicie wolne od zwierząt, na okres czasu nie krótszy niż 24 godziny, po ich użytkowaniu przez maksimum 6 dni, po przeprowadzeniu czynności czyszczenia i dezynfekcji, a także przed wprowadzeniem nowej partii zwierząt.

B. Konstrukcja i wyposażenie

1. Każdy punkt etapowy musi posiadać odpowiedni sprzęt i urządzenia służące do przeprowadzenia operacji załadunku i wyładunku zwierząt z pojazdów transportujących zwierzęta. W szczególności taki sprzęt i urządzenia muszą mieć przeciwślizgowe pokrycia podłóg i, jeśli to konieczne, posiadać bariery boczne. Mostki, rampy i trapy muszą mieć na stałe przymocowane boki, relingi lub inne zabezpieczenia uniemożliwiające spadanie z nich zwierząt. Rampy do załadunku i wyładunku powinny mieć możliwie mini-

malny spadek. Przejścia i korytarze muszą mieć podłogę, która minimalizuje ryzyko poślizgnięcia, oraz być skonstruowane w taki sposób, aby uniknąć ryzyka zranienia zwierząt. Szczególna uwaga powinna zostać zwrócona na brak wyraźnie widocznej wolnej przestrzeni lub stopnia pomiędzy podłogą pojazdu a rampą oraz rampą i terenem do wyładunku, co wymagałoby wykonania przez zwierzęta skoku lub mogłoby spowodować poślizgnięcie się czy też potknięcie.

Wszystkie punkty etapowe powinny być wyposażone na stałe w wystarczającą ilość przenośnych lub stałych ramp, skonstruowanych i używanych w sposób, który umożliwi zwierzętom wchodzenie i schodzenie, w czasie wyładunku i załadunku, po pochyłościach nieprzekraczających 20°.

2. Wszystkie pomieszczenia wykorzystywane do przetrzymywania zwierząt w punktach etapowych powinny:

- a) posiadać powierzchnię podłogi, która zminimalizuje ryzyko poślizgnięcia się i nie spowoduje zranienia zwierząt,
- b) być zadaszone i odpowiednio osłonięte z boków, aby chronić zwierzęta przed niekorzystnymi warunkami pogodowymi,
- c) posiadać odpowiednie pomieszczenia do przetrzymywania, dokonywania przeglądów, jeśli to konieczne również badania, karmienia i pojenia zwierząt oraz przechowywania pasz,
- d) biorąc pod uwagę wielkość pomieszczeń dla zwierząt, posiadać odpowiednią wentylację i odprowadzanie ścieków w zależności od gatunków przetrzymywanych zwierząt,
- e) posiadać naturalne lub sztuczne oświetlenie o natężeniu pozwalającym na badanie zwierząt w dowolnym czasie; jeśli to niezbędne, powinno być dostępne światło awaryjne,
- f) posiadać sprzęt do pętania zwierząt, które należy poddać pętaniu; pętanie powinno być dokonane w taki sposób, aby nie powodowało bólu lub cier-

pienia zwierząt oraz nie przeszkadzało w karmieniu, pojeniu czy też kładzeniu się zwierząt,

- g) w zależności od gatunków zwierząt posiadać wystarczającą przestrzeń do leżenia w tym samym czasie wszystkich zwierząt, jak również łatwy dostęp do punktów karmienia i pojenia,
- h) posiadać wystarczającą ilość ściółki; ściółka powinna być trzymana w oddzielnym pomieszczeniu w ilości zależnej od potrzeb każdego gatunku lub kategorii przetrzymywanych zwierząt,
- i) być skonstruowane i utrzymywane w sposób uniemożliwiający stykanie się zwierząt z ostrymi lub niebezpiecznymi obiektami czy też uszkodzoną nawierzchnią, co mogłoby spowodować zranienie.

3. Punkty etapowe powinny mieć odpowiednie pomieszczenie do osobnego przetrzymywania zwierząt chorych, zranionych lub wymagających indywidualnego nadzoru.

4. Punkty etapowe powinny mieć odpowiednie pomieszczenia dla wszystkich osób prowadzących interesy i korzystających z pomieszczeń punktów.

5. Punkty etapowe powinny mieć odpowiednie pomieszczenia i urządzenia do przechowywania i usuwania odpadków, jak również przetrzymywania padłych zwierząt, w oczekiwaniu na ich usunięcie i zniszczenie, zgodnie z odrębnymi przepisami.

C. Czynności

1. Zwierzęta powinny być wyładowane bezzwłocznie po przybyciu. Jeśli jednak, uwzględniając warunki pogodowe i okresy oczekiwania, nie można uniknąć zwłoki, to zwierzęta powinny mieć najlepsze z możliwych warunki oczekiwania.

2. Podczas załadunku i wyładunku należy zwrócić uwagę, aby zwierząt nie straszyć, ekscytować lub źle traktować, jak również, aby zwierzęta nie przewracały się. Zwierzęta nie mogą być podnoszone lub ciągnięte za głowę, rogi, uszy, nogi, ogony lub wetnę, nie należy obchodzić się z nimi w sposób, który powoduje niepotrzebny ból czy cierpienie. Jeśli to niezbędne, zwierzęta muszą być prowadzone pojedynczo.

3. Dla poruszania się zwierząt w pomieszczeniach:

- a) muszą być ustawiane przenośne przejścia uwzględniające stadne zachowania zwierząt,
- b) instrumenty wykorzystywane do kierowania zwierząt mogą być wykorzystywane wyłącznie w tym celu; tak dalece, jak jest to możliwe, należy unikać zastosowania przyrządów, które wykorzystują rażenie prądem; przyrządy takie mogą być użyte w stosunku do dorosłego bydła i trzody chlewnej, które odmawiają poruszania się, pod warunkiem że porażenie nie trwa dłużej niż dwie sekundy z odpowiednimi przerwami oraz że zwierzęta mają wystarczającą ilość przestrzeni z przodu, gdzie mogą się przemieścić; takie rażenia mogą być aplikowane wyłącznie do mięśni zadu,

c) zwierzęta nie mogą być uderzane, jak też nie należy naciskać na szczególnie wrażliwe miejsca ciała; w szczególności ogony zwierząt nie mogą być zgniatane, skręcane lub łamane; nie należy też chwycić za oczodoły; zwierzęta nie mogą być uderzane pięścią lub kopane,

d) osoby obsługujące zwierzęta w punktach etapowych nie mogą być wyposażone lub używać przyrządów do poszturchiwania lub innych ostro zakończonych narzędzi; kije lub inne narzędzia przeznaczone do kierowania zwierząt mogą być użyte, ale pod warunkiem takiego ich przyłożenia do ciała zwierzęcia, które nie spowoduje zranienia lub niepotrzebnego cierpienia.

4. Zwierzęta, które przybywają po podróży przebiegającej w wysokich temperaturach i dużej wilgotności, muszą, tak szybko, jak to jest możliwe, zostać ochłodzone za pomocą odpowiednich środków.

5. Karmienie i pojenie zwierząt musi odbywać się w taki sposób, aby każde zwierzę znajdujące się w punkcie etapowym miało wystarczającą ilość czystej wody oraz odpowiednią ilość paszy, zaspokajającą jego potrzeby podczas przebywania w punkcie, jak też podczas przewidywanego czasu podróży do następnego punktu karmienia. Punkty etapowe nie mogą przyjmować zwierząt o specjalnych potrzebach żywieniowych, jak na przykład młodych cieląt wymagających płynnej karmy, jeśli nie są do tego odpowiednio wyposażone i nie mają odpowiedniego personelu.

6. Kondycja i stan zwierząt powinny być sprawdzane przez członka personelu punktu etapowego bezpośrednio po przybyciu zwierząt do tego punktu oraz przynajmniej co 12 godzin podczas pobytu zwierząt w tym punkcie etapowym.

7. Prowadzący punkt etapowy prowadzi rejestr lub bazę danych zawierające następujące informacje:

- a) datę i godzinę zakończenia wyładunku oraz początek przeładunku każdej partii zwierząt,
- b) datę i okres trwania usuwania zwierząt z powodów zdrowotnych, przewidzianego w części A pkt 4 niniejszego załącznika,
- c) numery świadectw zdrowia dotyczące każdej partii zwierząt,
- d) wszelkie niezbędne uwagi dotyczące zdrowia i dobrostanu zwierząt, a w szczególności:
 - opis i ilość znalezionych martwych zwierząt w momencie ich wyładunku w punkcie etapowym lub padłych podczas ich pobytu w punkcie,
 - opis i ilość zwierząt poważnie zranionych w momencie ich wyładunku w punkcie etapowym lub podczas ich pobytu w punkcie czy też nienadających się do kontynuowania podróży,
 - nazwiska i adresy przewoźników i kierowców, a także numery rejestracyjne pojazdów.